

Resursele de ape minerale și valorificarea lor în zona Săcelu

VASILE POPESCU

Poziția geografică a comunei Săcelu, în nordul Gorjului și a Olteniei pitorești, a oferit omului posibilități de a cunoaște frumusețile și bogățiile acestei regiuni, încă din cele mai vechi timpuri. Săcelu reprezintă o unitate administrativă a Gorjului, ce datează din 18 ianuarie 1480, document dat de domnitorul Basarab cel Tânăr, locuitorilor acestui sat, denumire ce vine de la toponimul Sătcel — sat mic, Sătucel — Sătcelu, sau de la denumirea latină Sacellum, care înseamnă cupolă, capelă, ridicătură semicirculară — forma acoperișurilor la case.

Săpăturile arheologice efectuate între anii 1889—1919—1848 cât și în anii 1978—1988, au scos la iveală date că această așezare datează din timpul dacilor, dar mai ales din timpul stăpânirii romane în Dacia, anul 106—271, viața continuând și după retragerea aureliană, perioadă de formare a poporului și a limbii române.

Așezată în ulucul depresionar, intracolinar al văii Blahnița, a mării depresiuni Getice, cu expoziție sudică, brăz-

dată de la nord la sud de Blahnița și afluentul ei Sunătoarea, prezintă numeroase resurse de ape minerale cu efect terapeutic în cura externă, la care se adaugă și nămplul sapropelic, cât și apele minerale cu o concentrație mai scăzută în săruri, folosite în cura internă.

Astfel, în zona Săcelului se găsesc peste 80 de izvoare cu ape minerale dintre care 11 exploatare în concentrații diferite: clorosodice, sulfoioduroase concentrate, la care se adaugă principii rari ca: stronțiu, brom, fier, magneziu și alți compuși chimici care dau valoarea terapeutică a acestor ape, în tratarea numeroaselor boli reumatismale, de piele și a altor afecțiuni ale organismului uman.

Aceste izvoare sunt mai răspândite în zona centrală a comunei Săcelu, pe locul unde este amenajată stațiunea balneară, de o parte și de alta a râului Blahnița, putându-se observa în cele patru lacuri amenajate cu iod, sulf, sodiu — nămol — sapropelic și ape sulfuroase sărate, în care apar și alte ape minerale cu diverși compuși chimici.

De asemenea, se pot vedea cum apar în malurile apei pe pâraiele Diaconescu și Ioncicaia, ce se varsă în râul Blahnița, în imediata apropiere a stabilimentului balnear.

Numai pe aceste pâraie se pot identifica cel puțin 22 de izvoare care apar printre fisurile rocilor de conglomerate, gresii nisipoase, calcare, marnă, roci de vârstă terțiară sau cecenă, tortoniene, burdigaliene, așa după cum relatează renumiții geologi ca: Grigore Ștefănescu, Gheorghe Murgoci, Ion Popescu Voitești, Miltiade Filipescu, cât și geografii conf. dr. Alexandru Roșu, dr. Lucian Badea și mulți alții, care au studiat această regiune.

La sud de stabilimentul balnear, apar numeroase izvoare ca cel de la Consiliul popular, vila Dalia, Panseluța, poștă, care apar chiar de sub temelia acestor clădiri. De asemenea izvoare apar la sud de magazinul fero-metal și la sud clădirea postului de poliție, unde își fac apariția peste cinci izvoare de sulf și sodiu, însoțite de emanatiuni de gaze, care aprinse iau foc.

Izvoare minerale apar pe pâraul Bușii, în număr de trei, iar pe malul drept de la barajul morii până la lacul cu apă

sărată de lângă moară, apar peste 20 de izvoare feruginoase-sulfuroase, ioduroase.

În urma ploilor torențiale din vara anului 1969, 14—15 iunie, în zona Blahnița-Săcelu, apele râului Blahnița și Sunătoarea ieșind cu mult peste maluri și provocând mari inundații, au adâncit mult albia râurilor pe anumite porțiuni, mai ales în zona balneară, exhumând materialul detritic, rămânând de la nord de lacurile amenajate și până la sud de Școala generală, o albie având o rocă grezoasă-cu-artiferă, uneori nisipoasă, care dă aspectul unui pavaj al acestei albie, în care se găsesc numeroase fisuri prin care apele apar la suprafață, multe izvoare cu ape minerale folosite de localnici în scopuri economice și sanitare, de asemenea cât și de pacienții veniți la tratament și odihnă în stațiune.

Spre sud, pe firul apei Blahnița, la intrarea în comuna Săcelu, lângă casa locuitorului Bărășcu Alexandru, la gura de vărsare a pârâului Cioaca, apare un izvor sulfoioduros, de asemenea pe pârâul Bobocioaia, lângă casa locuitorului Valin Moranciu, apar trei izvoare sulfuroase-sodice.

Pentru valorificarea din plin a acestor ape, în anul 1981—1982, s-a forat lângă școală, sonda nr. 9, dând la iveală mari resurse de ape minerale sodice, sulfuroase, iodurate, care apar odată cu emanațiuni de gaze, care permit o presiune și mai mare a acestor ape.

În anul 1962—1963, în punctul Otel, lângă cele două lacuri existente, s-au făcut foraje la adâncimi de peste 2 500 m., scoțând la suprafață izvoare cu ape minerale, sărate, sulfoioduroase, cu o concentrație mare de săruri, care constituie rezerva de viitor a acestei stațiuni.

Pe plaja stabilimentului balnear, în anul 1971 s-a forat pentru a găsi ape termale, însă din cauza presiunii gazelor mari, sonda a fost închisă, iar în prezent din ea se scurge printr-o conductă în lacul de sodiu, ape sărate cu o concentrație mare de săruri și compuși chimici, iar printr-un orificiu se emană gaze care aprinse iau foc cu flacără mare.

exemplu sonda nr. 6, dă zilnic o cantitate de 4 litri pe secundă, sondă de mare randament pentru viitorul stațiunii. Ceea ce este de remarcat la aceste ape, este culoarea albastru intens, atunci când se varsă în lacurile stațiunii. La nord de stabiliment, pe malul drept al râului Blahnița, s-au făcut foraje între anii 1952—1956, în punctele Parghel, Păsărin, Săceleanu, Jurebie și în alte puncte ale zonei, dându-se la iveală resurse importante de ape minerale, care, captate, sunt transportate în cele patru lacuri amenajate de lângă stabiliment.

De remarcat este faptul că în urma forajelor efectuate între anii 1954—1958 în satul Blahnița de Sus, s-au scos la suprafață numeroase izvoare de ape sulfioduroase-sodice, cu o temperatură peste 20—25 grade C., exemplu la sud de casa locuitorilor Bușe Nicolae, Dănescu Constantin și Ni-moiu Ilie, ape ce sunt captate și transportate în bazinele centrale.

Izvoarele de ape minerale nu apar numai în albia râului Blahnița, ci ele se găsesc chiar la o altitudine de circa 50—80 și chiar 120, față de nivelul râului Blahnița, ex.: izvorul cu apă minerală „Săcelata”, de pe valea pârâului Drăcoaia, cât și alte izvoare în nr. de 6, cu ape sulfo-iodurate-sodice, care apar în jurul acestuia.

De asemenea, pe pârâul Căciulata apar o mulțime de izvoare până în albia râului, având ape sulfuroase, iodurate-sodice clorurate, cu mineralizare mai scăzută, fără să mai amintim de cele care apar în albia râului.

În zona Drăcoaia de Sus, apar 12 izvoare însoțite de emanațiuni de gaze. Recent am descoperit cu olevii școlii generale, izvoare cu ape sărate și nămol sapropelic în satul Corobești, pe valea pârâului Diaconu și Valea lui Tiganu, la o altitudine de peste 200 m. într-o mică depresiune a dealului Corobești.

Aceste iviri vin a se pune în evidență cu cele de la Ciocadia-Huluba și mai departe cu cele de la Vâlcea, fiind pe aliniamentul Slătioara—Huluba—Ciocadia—Săcelu—Voitești—Țicleni.

Ape minerale s-au descoperite și pe valea râului Sunătoare în zona sinclinalului Magherești, de o parte și de alta

a râului, la sud de casa locuitorilor Șega Grigore și Săliște Constantin, cât și în satul Popești, la locul numit Bolboroașa, în cătunul Vânești. Ulmet, cât și în alte zone ca Bobaia, pe valea pârâului Beaca, punctul Lacul Negru-Tufa Închisă, unde apar ape sulfuroase-sodice, însoțite de emanațiuni de gaze.

Mineralizarea apelor se produce fie prin spălarea directă de către apele superficiale a aflorimentelor depozitelor salifere, fie prin levigarea acestor depozite în adâncime de către apele subterane.

În acest ultim caz, nu există exclusă și posibilitatea contaminării cu ape de zăcământ.

De asemenea, există ape cu o mineralizare ridicată în depozitele cuaternare situate direct pe depozite cu sare sau breția sării.

Pe cale naturală, apele sărate de adâncime apar la suprafață în special de-a lungul accidentelor tectonice care afectează depozitele complexelor marno-argiloase așa cum sunt cele din albia râului Blahnița-Sunătoarea, sau unde prin intercalațiile permeabile din pelitele miocene, sunt create condiții naturale de drenaj, ca cele din zona Săcelului, satul Bereasca.

Condițiile structurale tectonice facilitează adesea amestecul celor două tipuri hidrochimice, rămânând însă predominant apele cu o circulație de profunzime, deci cele clorurate, sulfatate, sau bicarbonate, elementul principal fiind sodiul, iar la unele cazuri conțin potasiu, brom, și alte săruri ca cele din zona balneară.

Un fapt concludent este acela că apele de la Săcelu își schimbă culoarea în timpul anului de la verde deschis începând cu luna noiembrie, până în luna martie, când apele capătă o culoare verde închis, culoare ce se menține până în cursul lunii iunie, când apele capătă o culoare violetă, alternând când în lacul mare nr. 4, când în lacul nr. 1. Această culoare se menține până în luna august, uneori chiar și în prima jumătate a lunii septembrie, când își schimbă culcarea în verde deschis-alburiu.

Prezența acestor culori a apelor minerale de la Săcelu și schimbarea lor alternativă de la un lac la altul, consider

a fi pusă pe seama prezenței compușilor chimici din lacuri, a modului cum apar la suprafață, în contact cu razele solare și cu gradul de strălucire a soarelui, în limbul zilei.

Primele exploataări de ape minerale pe teritoriul țării au fost efectuate de armatele romane, deoarece numeroasele relicve aparținând acestor perioade, atestă prezența acestor instalații balneare printre care și tabulele romane votive, ca cele de la Săcelu, prin care cei însănătoșiți, ca urmare al efectului terapeutic curativ, mulțumeau zeilor pentru binefacerea acestora.

Un exemplu și mai concludent ni-l oferă și platra votivă din anul 254 ale erei noastre prin care se semnala Marcus Tiberius Marcianus, Esculapia et Hygiae, Virtute Aquarum, Vatum Libens, Solvit, în traducere înscămnă: Eu Marcus Tiberius Marcianus închin zeilor Esculap și Hygiei, puterea apelor, îndeplinind a mea dorință după merit.

Faptul că la sud de localitatea Săcelu a existat un castru roman cu terme publice pentru vindecarea celor bolnavi, locuitorii acestui castru ridicau drept mulțumire pentru efectul binefăcător al apelor, monumente și altare votive lui Esculap și Hygiei, zei al farmacologiei și medicinei romane, ca cel de la Săcelu, în centrul băilor, de pe dealul cu același nume, care a fost amenajat în urmă cu 2 000 de ani. Pe relicvele acestor stânci eocene așa cum le-a numit geologul Murgoci, se mai păstrează și azi peste 20 de chenare ale unor inscripții săpate în piatră, care amintesc probabil de eficacitatea acestor ape, sau a altor virtuți romane în Dacia.

La baza dealului s-a găsit o placă votivă de către Alexandru Ștefulescu, istoric al Gorjului cât și de Conrad Cichorius din Breslau-Germania, în anul 1903.

Istoricul Alexandru Ștefulescu și renumitul geolog german Cichorius, care au studiat zona Săcelului, amintesc de existența castrului roman din punctul Jidovii-Săcelu, cât și de băile romane ce au existat până la anul 1600, rămășițe ce au dăinuit și mai târziu, cam până la anul 1860. Săpăturile arheologice efectuate în zonă au scos la lumina zilei resturi ale acestei așezări, lucrări efectuate de către Muzeul județean Gorj.

În anul 1866, dr. Grosu a studiat puterea radioactivă a apelor minerale de la Săcelu și printr-un raport adresat Direcției General Sanitare din cadrul Ministerului Sănătății, acesta a declarat în 1886, stabilimentul de la Săcelu, ca stațiune balneară.

De atunci și până azi, stațiunea Săcelu s-a dezvoltat continuu.

Proprietarul acestor băi, Dumitrache Săceleanu, a construit un nou stabiliment la „Tei“ pe locul unde este azi grădina de vară a cooperativei de consum, iar mai târziu, revizorul școlar Ștefan Sadoveanu, mută stabilimentul balnear în punctul Otel, pe malul drept al râului Blahnița, unde amenajează și două lacuri cu apă sărată și nămol sapropelic. În urma săpăturilor efectuate cu ocazia amenajării unui teren sportiv, s-au descoperit zidurile fostului stabiliment balnear care se văd și azi, ele rămânând ca mărturie al existenței acestei vechi stațiuni balneare gorjene.

Cercetări asupra compoziției chimice s-au făcut începând din anul 1896 de către dr. în chimie, C. Stabil. Gr. Ștefănescu, Licherdopol, P. Poni, Bernard, Emanoil Weise și alții, concluzionând că apele de la Săcelu conțin iod, sulf, sodiu, magneziu, potasiu, clorură de sodiu, fier, acid salicilic, stronțiu, litium și alți compuși chimici.

Aprecieri asupra apelor minerale le face și dr. Sion Ion, director general al Serviciului Sanitar al Gorjului, și dr. Alexandru Spiru, medic primar al județului Gorj, cât și de dr. Max Culcer, fiul generalului de divizie, Culcer Ion, comandantul trupelor române de pe Jiu în 1916.

Un elogiu la adresa valorii terapeutice a apelor minerale de la Săcelu, le-a adus și dr. Alexandru Șabner Tudurii, membru al Societății de Hidrologie de la Paris, în 1913.

Apele minerale de la Săcelu apar prin fisurile rocilor miocene, fiind mineralizate prin spălarea sării iar altele ca cele clorosodice, iodurate-bromurate, apar din zăcămintele de hidrocarburi ale anticlinalelor Săcelu.

Compoziția chimică a apelor de la Săcelu.

COMPUSI CHIMICI	Cl.	Br.	I	SO ₄	HCO ₃	Na	K	Ca	Mg	Fe	H ₂ S.	H ₂ S	Mineralizație totală, mg/l
Bazinul mare	16 828,1	25,1	10,7	355,1	395,3	988,4	85,7	1 123,1	171,6	2,0	—	—	34 026
Izvorul Săcelata	1 346,0	0,8	0,4	3,7	594,1	15 352,2	6,3	16,9	15,5	0,2	14,7	11,4	2 837
Sonda de pe plajă	4 093,6	2,8	1,4	449,3	81,2	286,0	6,2	150,8	43,7	0,2	17,5	158,3	8 418

Apele minerale clorosodice, iodurate, bromurate, sulfuroase, calcice, magneziene, au o mineralizare totală cuprinsă între 23—46 g/l obținute prin sonde, iar apele izvorului Săcelata, folosită pentru cura internă, ape clorosodice, sulfuroase, bicarbonate, au o mineralizare 2,84 g/l.

Lucrările de prospecțiuni geologice și foraj au fost efectuate de către I.B.T. București și de către M.I.P. între anii 1952—1964, iar între anii 1970—1971 de către I.F.L.G.S. București.

Cel mai important foraj îl are sonda nr. 1, care după curățire are un debit de 4,8 vagoane în 24 de ore, de asemenea și sonda nr. 7 de pe plaja stațiunii, care are un debit de 4 litri pe secundă, fiind socotite ca cele mai importante surse de apă pentru viitorul stațiunii.

Apele minerale de la Săcelu au o mare importanță în tratarea bolilor reumatismale de tot felul, în afecțiunile aparatului locomotor și sistemului nervos periferic și ginecologie-uteronexiale, artrite, artroze, nefrite, polinefrite, artrite periferice și urmări după tromboflebite, dermatoze cronice și alte boli.

Apele din izvorul Săcelata cât și din sonda de pe plaja băilor, sunt folosite în cura internă, pentru tratarea unor boli de diareză, litiază-urinară, în gastrite hipoacide, afecțiuni ale tubului digestiv, stări alergice, colecistite cronice sau litiazice, afecțiuni ale aparatului urinar, stări alergice și dispersiile cronice de fermentație, în constipațiile obișnuite, colite cronice, în dischineziile veziculare cât și după intervențiile pe veziculă sau căile biliare.

De asemenea sunt folosite în afecțiunile renale și urinare, nefrite insulare, insuficiența hepatică simplă, urmări după hepatita epidemică, afecțiuni hepatice, hepatita cronică și alte boli ale aparatului digestiv.

În afara tratării unor boli din cura externă și internă în zona Săcelului în albia râului Blahnița la vest de complexul Lacustru se găsesc câteva izvoare cu ape minerale cu o concentrație mică de săruri care ies la iveală printre fisurile straturilor de roci, o gresie nisipoasă și conglomerate pe care le folosesc localnicii cât și pacienții veniți în stațiune, în tratarea unor boli de ochi ca: cataracte, conjunctivite și alte boli oculare.

De asemenea nămolul sapropelic se folosește la împăchetări în cura externă pentru tratarea bolilor reumatismale și a unor boli de piele, în cursa de băi reci și calde.

În cadrul cabinetului medical funcționează secția de fizioterapie cu procedee ca : curenți diodinamici, molux, ultraviolete, ultrasunete, băi de lumină, parafină, stimulații nervoase-transcutanate, galvanizări, ionizări și masaj.

Cercetări asupra compoziției chimice ale apelor minerale de la Săcelu s-au făcut de către Institutul de Balneologie București din cadrul Ministerului Sănătății de către fizicianul C.A. Ionescu în anul 1984, doctor E. Cociasu, chimistul Aurelia Savel, chimistul dr. Eugenia Costin Deleanu și chimistul Vasile Ionescu din cadrul Ministerului Sănătății și Institutului de Balneologie București. Apele minerale clorosodice, iodurate, sulfuroase, calcice, concentrate sunt valorificate sub formă de băi reci și calde în cadrul stațiunii balneoclimaterice Săcelu.

Anual, mii de persoane din cadrul județului, din alte județe cât și de peste hotare vizitează stațiunea balneară și rămân impresionați de frumusețile ei, de eficacitatea apelor minerale și de calitățile nămolului sapropelic cu caracter terapeutic, lăsând minunate impresii de efectul tămăduitor al acestor ape.

Un exemplu-concludent ni-l oferă cei peste 5.000 pacienți care s-au tratat în cadrul stabilimentului în băi calde și reci cât și un număr de peste 125 mii de turiști care au vizitat stațiunea Săcelu în anul 1983.

Stațiunea Săcelu dispune de un stabiliment balnear cu o capacitate de 63 locuri în serie, respectiv 1.260 băi în 20 serii pe zi.

De asemenea stațiunea dispune de 3 vile confort I cu o capacitate de locuri cazare în număr de 100, două vile confort II cu o capacitate de 75 locuri, o vilă confort III cu o capacitate de 40 locuri, un bloc cu parter și patru etaje cu un număr de 140 locuri cazare cât și o cantină cu 160 locuri pentru masă.

Stațiunea mai dispune de o centrală termică, iluminat public, canalizare, apă curentă, club, sală de spectacole, teren de sport, cabinet medical propriu deservit de un medic balneolog de specialitate, un medic internist, 10—12 asis-

tenți medicali cât și de un număr de 14 oameni ca personal de serviciu.

Stațiunea mai dispune de un restaurant categoria I, bufet, chioșc de răcoritoare și dulciuri cât și alte unități de deservire.

Pacienții veniți la tratament și odihnă cât și turiștii beneficiază de celelalte unități comerciale și de serviciu ale comunei Săcelu după cum urmează: complex alimentar, cofetărie, bufet, grădină de vară, centru de legume și fructe, magazin metalo-chimic, frizerie, croitorie, cizmărie, magazin textile-încălțăminte, centru de pâine, cabinet stomatologic, dispensar medical, poștă și telefon, bibliotecă, parc expozițional și alte unități.

Stațiunea Săcelu se va dezvolta mult în viitor deoarece s-au aprobat pentru investiții începându-se chiar lucrările pentru noul stabiliment balnear cu bază completă de tratament ce însumează 14 500 000 lei.

De asemenea se vor construi și alte unități de cazare cât și obiective culturale în vederea permanentizării stațiunii mai ales că sursa de combustibil va fi gazul metan adus printr-o conductă din bazinul petrolier Câmpul-Mare-Albeni necesar pentru încălzirea spațiilor de cazare cât și a bazei de tratament.

Un sprijin substanțial în vederea bunei funcționări a stațiunii și a dezvoltării acesteia, i-am avut din partea administrației județene și locale, care s-au preocupat de amenajarea și buna funcționare pe tot parcursul anilor, a acestor vechi așezări balneare.

Paralel cu acestea și Oficiul județean de turism Gorj se preocupă zilnic pentru a asigura o cazare confortabilă și o masă substanțială prin cantină și unități comerciale cât și o bază de tratament pe tot parcursul anului cât și momente de recreere prin excursii și drumeții organizate în județ și în alte locuri pitorești ale județului și țării contribuind prin acestea la cunoașterea stațiunii Săcelu, a apelor minerale cât și a județului Gorj.

N O T E

- ¹ Artemiu Pricajan, **Ape minerale din România**, Ed. Tehnică, 1972.
- ² Alexandru Roșu, **Subcarpații Olteniei dintre Motru și Gilort**, Ed. Academia R.S.R., 1967.
- ³ Dr. Lucian Badea, **Subcarpații dintre Cerna Oltețului și Gilort**, Ed. Academia R.S.R., 1967.
- ⁴ x x x, **Ape minerale de la Săcelu**, Ed. „Gorjanu”, 1970.
- ⁵ Popescu G. Vasile, **Săcelu, centru turistic și stațiune balneoclimaterică**, 1973.
- ⁶ I. Popescu-Voitești, **Situația geologică, originea și apariția izvoarelor minerale**, in: „Revista Muzeu, Univ. Cluj”, 1936, vol. VII.
- ⁷ C. Ștefănescu, **Stațiuni balneare și climaterice din România**, Ed. Meridiane, 1957.
- ⁸ Sturza Marius, **Protecția tehnică și igienică a stațiunilor balneare și climaterice și apelor minerale cât și a nămolurilor**, in: „Igienă Socială nr. 3/1959.
- ⁹ x x x, **„Ape minerale și nămolurile terapeutice din R.S.R.”**, Ed. Medicală, București, vol. I.
- ¹⁰ Anuarul Statistic — privind stațiunea Săcelu, Administrația Baile Săcelu, 1983/1984.